

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA CZWARTA SEKCJA

SPRAWA MALINOWSKA przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 76446/01)

WYROK – 14 października 2003 r.

W sprawie Malinowska przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Izba), zasiadając jako Izba złożona z następujących sędziów:
Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pani V. STRÁŽNICKÁ,
Pan M. FISCHBACH,
Pan J. CASADEVALL,
Pan R. MARUSTE,
Pan L. GARLICKI,
Pani E. FURA-SANDSTRÖM, *sędziowie*
oraz Pan M. O'BOYLE, *Kancierz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 23 października 2003 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 76446/01) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału 24 stycznia 2001 r. na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatelkę polską, panią Henrykę Malinowską („skarżąca”).

2. Rząd Polski („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocnika, pana K. Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. 17 grudnia 2002 r. Czwarta Sekcja uznała skargę za częściowo niedopuszczalną i zdecydowała zakomunikować Rządowi skargę dotyczącą przewlekłości postępowania. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji postanowiła zbadać meritum sprawy w tym samym czasie co jej dopuszczalność. Ponadto nadała sprawie charakter priorytetowy na podstawie artykułu 41 Regulaminu Trybunału.

FAKTY

4. Skarżąca urodziła się w 1914 r. i mieszka w Warszawie, w Polsce.

A. Fakty przed 1 maja 1993 r.

5. W listopadzie i w grudniu 1989 r. sąsiedzi skarżącej remontowali strych nad jej mieszkaniem i częściowo usunęli dach. W rezultacie mieszkanie skarżącej zostało zalane, a jej rzeczy osobiste uległy uszkodzeniu.

¹ Wyrok stanie się prawomocny na podstawie warunków określonych w artykule 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten może podlegać korekcie wydawniczej.

6. 3 czerwca 1992 r. skarżąca złożyła w Sądzie Rejonowym w Warszawie pozew przeciwko swym sąsiadom. Żądała 4.000 złotych odszkodowania z tytułu uszkodzenia jej mienia. 16 października 1992 r. sprawa została przekazana do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie.

7. 17 lutego 1993 r. odbyła się pierwsza rozprawa, na której sąd przesłuchał obie strony.

B. Fakty po 30 kwietnia 1993 r.

8. W grudniu 1993 r. skarżąca złożyła wniosek o wyłączenie sędziego. 4 stycznia 1994 r. jej wniosek został oddalony.

9. W 1994 r. odbyło się pięć rozpraw przed sądem I instancji. Adwokat skarżącej dwukrotnie prosiła sąd, by nie wyznaczał żadnych rozpraw w okresie wynoszącym w sumie pięć tygodni z uwagi na jej urlop.

10. W 1995 r. odbyło się sześć rozpraw. Sąd zarządził sporządzenie opinii biegłego i przeprowadził dowód z oględzin mienia skarżącej.

11. 28 grudnia 1995 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie wydał wyrok. Zasadził na rzecz skarżącej 1.500 złotych z tytułu szkody majątkowej i oddalił pozostałą część powództwa.

12. Obie strony wniosły apelację.

13. W sierpniu 1996 r. prezes Sądu Wojewódzkiego w Warszawie poinformował skarżącą, że akta jej sprawy zaginęły. Następnie skarżąca została wezwana do przedstawienia kopii wszystkich dokumentów w celu odtworzenia [akt].

14. 13 listopada 1996 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie przeprowadził rozprawę, na której wydał wyrok. Uchylił częściowo wyrok Sądu Wojewódzkiego i przekazał sprawę do sądu pierwszej instancji.

15. 24 lipca 1997 r. odbyła się pierwsza rozprawa przed Sądem Rejonowym w Warszawie.

16. 2 października 1997 r. sąd, na posiedzeniu niejawnym, zarządził sporządzenie opinii biegłego. Następnie biegły sądowy, któremu zlecono dokonanie oględzin mieszkania i oszacowanie szkód poinformował sąd o trudnościach ze wstępem do przedmiotowego mieszkania.

17. W okresie pomiędzy 25 lipca 1997 r. i 8 czerwca 1998 r. nie odbyła się żadna rozprawa.

18. 9 czerwca 1998 r. sąd przeprowadził rozprawę i postanowił wyznaczyć nowy termin do przedstawienia opinii biegłego. Skarżąca poinformowała sąd, że w 1994 r. jej mieszkanie zostało sprzedane przez Radę Miasta i że nowy właściciel nie zgadza się na oględziny. Rozprawa została odroczona bez wyznaczenia terminu.

19. 22 października 1998 r. odbyła się rozprawa, na której sąd ponownie postanowił wysłać akta sprawy do biegłego i wyznaczyć mu termin jednego miesiąca do przedstawienia opinii.

20. W listopadzie 1998 r. skarżąca złożyła wniosek o wyłączenie sędziego. 19 listopada 1998 r. jej wniosek został oddalony.

21. W kwietniu 1999 r. adwokat skarżącej zwróciła się do sądu, by nie wyznaczał on rozpraw w okresie trzech tygodni w lipcu z uwagi na jej urlop.

22. W okresie pomiędzy 23 października 1998 r. i 29 stycznia 2001 r. nie odbyła się żadna rozprawa.

23. W styczniu 2001 r. sprawa została przejęta przez innego sędziego.

24. 30 stycznia, 10 kwietnia i 16 maja 2001 r. sąd przeprowadził rozprawy.

25. Na rozprawie 16 maja 2001 r. sąd postanowił ponownie przesłać akta sprawy do biegłego.

26. W okresie pomiędzy 17 maja 2001 r. i 3 grudnia 2002 r. nie odbyła się żadna rozprawa.

27. 4 grudnia 2002 r. Sąd Rejonowy w Warszawie przeprowadził rozprawę i 18 grudnia 2002 r. wydał wyrok.

28. 25 lutego 2002 r. skarżąca wniosła apelację. Wygląda na to, że postępowanie toczy się przed sądem drugiej instancji.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

29. Skarżąca skarżyła się, że długość postępowania była niezgodna z wymogiem rozsądnego terminu w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji, który we właściwej części stwierdza:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”.

30. Rząd zakwestionował tę opinię.

31. Trybunał zauważył, że okres podlegający rozpatrzeniu nie rozpoczął się 3 czerwca 1992 r., kiedy skarżąca wszczęła postępowanie, lecz 1 maja 1993 r., gdy weszła w życie deklaracja Polski uznająca prawo do skargi indywidualnej. Postępowanie nadal się toczy (zobacz wyżej punkty 6 i 28).

Wynika z tego, że postępowanie trwa do chwili obecnej ponad jedenaście lat i cztery miesiące, z czego czas podlegający rozpatrzeniu przez Trybunał wynosi dziesięć lat i sześć miesięcy.

32. Przy ocenie, czy długość omawianego postępowania była rozsądna, Trybunał będzie miał na uwadze stan sprawy z 1 maja 1993 r.

A. Dopuszczalność

33. Trybunał zauważył, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 par. 3 Konwencji. Odnotowuje ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z żadnych innych przyczyn, więc uznaje ją za dopuszczalną.

B. Przedmiot sprawy

1. Oświadczenia stron

34. Rząd twierdził, że sprawa była skomplikowana i zauważył, że sąd I instancji zarządził sporządzenie kilku opinii biegłych. Rząd dowodził, że czterokrotnie biegli nie byli w stanie przeprowadzić oględzin mieszkania ze względu na brak pomocy ze strony skarżącej.

35. Rząd argumentował ponadto, że skarżąca znacząco przyczyniła się do przedłużenia postępowania, ponieważ składała wnioski o wyłączenie sędziego i prosiła, by sąd nie wyznaczał rozpraw w czasie urlopu adwokata.

36. Co do postępowania organów krajowych Rząd stwierdził, że postępowały one z należytą starannością i zakwestionował twierdzenie, że sąd I instancji zagubił akta. Argumentował ponadto, że w omawianej sprawie nie była wymagana szczególna staranność ze strony władz krajowych.

37. Wreszcie Rząd wyraził opinię, że przedmiot sprawy miał niewielką wartość pieniężną dla skarżącej, a jej roszczenie zostało już zaspokojone orzeczeniem sądu I instancji.

38. Skarżąca nie zgodziła się z twierdzeniem Rządu, że sprawa była zawiła. Argumentowała, że okoliczności sprawy nie były skomplikowane, a jej roszczenie uzasadnione, zważywszy że po 1995 r. nie zostały powołane żadne nowe dowody.

39. Skarżąca zaprzeczyła, jakoby jej zachowanie w czasie postępowania przyczyniło się do jego przedłużenia. Przypomniła, że kilkakrotnie zwracała się do prezesów sądu rejonowego i wojewódzkiego o interwencję w celu przyspieszenia postępowania. Przypomniła, że dwa wnioski o odroczenie na czas wakacji letnich złożone przez jej adwokata nie przyczyniły się do przedłużenia ogólnego czasu trwania postępowania.

40. Co do postępowania organów krajowych skarżąca twierdziła, że nie wykazały one staranności przy rozpatrywaniu jej sprawy, gdyż, między innymi, rozprawy były odraczane bez wyznaczania następnego terminu, wystąpiły dwa długie okresy bezczynności, a sąd I instancji zagubił akta.

41. W końcu, co się tyczy znaczenia sprawy dla niej, skarżąca zauważyła, że sprawa przed sądami krajowymi dotyczyła utraty przez nią wszystkich rzeczy osobistych o znaczącej dla niej wartości finansowej i emocjonalnej, która nie została w żaden sposób zrekompensowana.

2. Ocena Trybunału

42. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania musi być oceniana w świetle okoliczności danej sprawy oraz z uwzględnieniem kryteriów wypracowanych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia zawiłości sprawy, postępowania skarżącego oraz właściwych władz, a także wagi postępowania dla skarżącego (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII oraz w sprawie *Humen przeciwko Polsce* [GC], nr 26614/95 § 60, z 15 października 1999 r.).

43. Trybunał uznaje, że sprawa była do pewnego stopnia skomplikowana, jako że okoliczności sprawy musiały być ocenione w oparciu o dowód z opinii biegłych. Jednakże całkowita długość postępowania nie może być wytłumaczona skomplikowanym charakterem sprawy.

44. Trybunał nie jest przekonany argumentem Rządu, iż skarżąca znacząco przyczyniła się do przedłużenia postępowania i uznaje, że jej działanie nie może usprawiedliwiać całkowitej długości postępowania.

45. W kwestii postępowania organów krajowych Trybunał odnotowuje trzy znaczące okresy bezczynności ze strony sądu I instancji, trwające w sumie ponad cztery lata i osiem miesięcy (zobacz wyżej paragrafy 17, 22 i 26). Jakkolwiek w tym czasie sąd krajowy dokonał pewnych czynności, takich jak zarządzanie sporządzenia opinii biegłego, nie wyjaśnia to jednak tak długich przerw między rozprawami. Prawdą jest, iż sąd krajowy miał trudności z uzyskaniem satysfakcjonującej opinii biegłego, tym niemniej praca biegłego w ramach postępowania sądowego podlega nadzorowi sędziego, który odpowiada za przygotowanie oraz szybkie przeprowadzenie postępowania (zobacz wyrok *Proszak przeciwko Polsce* z 16 grudnia 1997 r., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, § 44).

46. Trybunał jest ponadto zdania, iż z uwagi na przedmiot postępowanie krajowe miało duże znaczenie dla skarżącej.

47. W konsekwencji Trybunał uznaje, iż w świetle szczególnych okoliczności przedmiotowej sprawy, ponad dziesięć lat i sześć miesięcy, podlegające pod jego jurysdykcję *ratione temporis*, przekracza rozsądny termin.

Tym samym doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

48. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

49. Skarżąca domagała się 4.000 zł z tytułu szkody majątkowej wynikającej z długości postępowania oraz 20.000 zł z tytułu szkody moralnej.

50. Rząd nie ustosunkował się do roszczeń skarżącej

51. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między stwierdzonym naruszeniem a rzekomą szkodą majątkową, odrzuca zatem to roszczenie.

52. Z drugiej strony Trybunał jest zdania, że skarżąca doznała szkody moralnej takiej jak stres i frustracja na skutek przedłużania się postępowania. Tym samym zasądza on na rzecz skarżącej 4.800 EUR z tytułu szkody moralnej.

B. Koszty i wydatki

53. Skarżąca domagała się również 585 zł z tytułu kosztów i wydatków, które poniosła w postępowaniu przed Trybunałem.

54. Ponownie Rząd nie ustosunkował się do roszczeń skarżącej.

55. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do otrzymania zwrotu kosztów i wydatków jedynie w takim zakresie, w jakim zostało wykazane, iż zostały one faktycznie poniesione, że były konieczne a także, że były rozsądne co do wysokości. W przedmiotowej sprawie Trybunał odnotowuje, że skarżąca należycie udokumentowała swe wydatki na korespondencję i tłumaczenia związane z postępowaniem. Tym samym, mając na względzie posiadane informacje oraz powyższe kryteria, Trybunał zasądza na rzecz skarżącej 140 EUR.

C. Odsetki za zwłokę

56. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki w razie zwłoki w wypłacie zadośćuczynienia zostały ustalone na podstawie marginalnej stopy kredytowej Europejskiego Banku Centralnego, do których należy doliczyć trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOMYŚLNIE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą przewlekłości postępowania za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
3. *Uznaje, że*
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącej w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny _____ zgodnie _____ z _____ artykułem 44 § 2 Konwencji, następujące kwoty przeliczone na polskie złote według kursu z dnia uregulowania należności:
 - (i) 4.800 EUR (cztery tysiące osiemset euro) z tytułu szkody moralnej,
 - (ii) 140 EUR (sto czterdzieści euro) z tytułu zwrotu kosztów i wydatków,
 - (iii) jakiegokolwiek podatku, jaki może być pobrany od powyższych kwot;
 - (b) od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności zwykłe odsetki będą płatne od powyższej kwoty po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki plus trzy punkty procentowe;
4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącej dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie 14 października 2003 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący